

Nominerad till
STENPRISET!

Kapellet har sockel och sittbänk
av graniten Silver Grå Bohus.
Tack vare värmeslingor sitter
man behagligt även kalla dagar.

Hjälphuset

Bromma kyrka har fått ett nytt kapell som fyller flera nya funktioner som besökarna efterfrågat – och samtidigt förmedlar en känsla av både delaktighet och avskildhet.

TEXT **PETER WILLEBRAND** FOTO **OKK+**

Våren 2019 stängdes Bromma kyrka för en restaurering och tillbyggnad. När kyrkan återinvigdes hösten 2021 hade huvudentrén flyttats från söderläge till västerläge och återställt den ursprungliga direktkopplingen mellan kyrkorum och kyrkbacken framför vapenhuset, som under tiden har genomgått en restaurering och funktionshinderanpassats. En hiss, som leder ner till kryptan och faciliteterna under kyrkan, hade också installerats.

Men den mest iögonfallande förändringen för den återkommande kyrkobesökaren är tillbyggnaden av det nya kapellet, en absid i direkt anslutning till vapenhuset och den nya entrén. Kapellet är ritat av Karolina Keyzer, arkitekt och grundare av arkitektbyrån OKK+.

BROMMA KYRKA NOMINERADES nyligen till Årets Stockholmsbyggnad 2022.

– Det är en av Stockholms äldsta byggnader som fortfarande används dagligen. Rundhuset byggdes redan år 1168 och genom århundradena har nya delar som kor, sakristia och gravkor tillkommit. Vapenhuset är från 1968. Det är alltså en levande kyrka som har speglat sin samtid och byggts ut i perioder för att fylla nya behov, säger Karolina Keyzer.

Beslutet att bygga ut med ett kapell grundar sig på att vigslar, dop och begravningstjänster mer eller mindre dagligen förekommer i kyrkan. Det fanns helt enkelt ett behov av utrymmen för andra kyrkobesökare och spontanbesök.

Karolina Keyzer liknar kapellet vid ett slags ”hjälpus” som stöttar upp kyrkan på flera plan. Inspirationen har hämtats från både inbyggda rum i gamla katedraller och sakristian som gav prästen avskildhet och inte minst en möjlighet att hålla värmen under den tid när kyrkan saknade uppvärmning.

– Det är en lågmäld byggnad som ändå tillför flera funktioner som många saknat. Den ger möjlighet till både avskildhet och delaktighet. Kapellet har

till exempel rum för ett 20-tal sittplatser som kan användas när kyrkorummet är fullsatt.

I KAPELLET FINNS även en ljusbärrare och möjlighet att tända ljus, något församlingensborna tidigare har saknat eftersom brandrisken i kyrkorummet har ansetts för hög. Det är dessutom en kulturhistoriskt känslig miljö med väggmålningar av Albertus Pictor.

– Med den nya entrén i väster blir det mer intimt för sällskap att samlas på kyrkbacken utanför. Den förra entrén i söder låg i riktning mot parkeringen.

Materialvalen har varit väldigt viktiga för att historiskt och utseendemässigt länka samman kapellet med kyrkans äldre delar.

– Kapellet har ett koppartak, precis som det intilliggande vapenhuset, och kommer med tiden att ärga och få samma nyans. Det sluttande taket leder regnvattnet ned till dammen som ligger i anslutning till nyanlagda klosterträdgården på norrsidan av kyrkan, och där den norrvända granitväggen breder ut sig som en dalmatinermonstrad fond i bakgrunden. Tillbyggnaden och den norrvända trädgården framhäver den unika fönsterlösa norrväggen och det blir väldigt vackert, säger Karolina Keyzer.

KAPELLET STÅR FRITT från kyrkans norrvägg, en passage skiljer delarna åt. Samtidigt flätas byggnaderna samman av

”Kalkstensgolvet ger en värme till rummet och blir väldigt levande med alla sina fossiler. Man kan sitta på bänken och försjunka i mönstren som breder ut sig vid ens fötter.”

stenvägen, inte minst kapellets 1,2 meter höga granitsockel.

– Sockelstenen har mycket stor betydelse. Vi försökte hitta en granit som liknar den som finns i kyrkan men ändå var ett tydligt tillägg. Ursprunget är sannolikt Stockholmsgranit som inte bryts längre. Via olika stenprover kom fram till att en något ljusare kryssharnad Silver Grå Bohus låg väldigt nära.

Den återfinns även i den infällda sittbänken i kapellets västra vägg.

– Sittplatsen och ryggstödet är i ett stycke. En värmeslinga gör att man kan sitta behagligt även när det är kallt.

PÅ DEN ANDRA sidan av väggen, kapellets insida, finns en motsvarande bänk som är klädd i Tärnsjöläder.

Interiört är kapellet avskalat och nästan fritt från detaljer. Av den anledningen blir golvet i Norrvangekalksten väldigt framträdande.

– Det ger en värme till rummet och blir väldigt levande med alla sina fossiler. Man kan sitta på bänken och försjunka i

mönstren som breder ut sig vid ens fötter, säger Karolina Keyzer.

– Vi har också varit väldigt noga med hur golvet monterats, så att till exempel skarvarna följer betonggjutningarnas vinklar.

BREDVID BÄNKEN STÅR ljusbäraren placerad i ett fönster som vetter mot minneslunden. Mitt emot bänken löper ett annat fönster horisontellt med golvet, ut mot klosterträdgårdens damm. Det är här besökarna själva kan tända minnesljus.

– Den röda sand som ligger i golvet under ljusstakarna kommer från den

Projekt: Kapellet, Bromma kyrka.

Arkitekt: Karolina Keyzer, OKK+.

Beställare: Svenska kyrkan, Bromma.

Stenleverantör: Hallindens Granit, Slite Stenhuggeri med flera.

Stenentreprenör: Valter Eklund Stenentreprenader.

Ölandskalksten som vi har använt vid restaureringen av golvet i vapenhuset. Det blev en hel del stenarbeten även där när entrén skulle flyttas och en ny trapp skulle komma på plats. Vi ville att golvet skulle ha samma patina som den gamla stenen och det togs fram en hyvlad Ölandskalksten som också borstades för att se ut som den alltid har funnits där.

Ny sten ska monteras i bruk, understryker Karolina Keyzer.

– Det blir enklare för framtida generationer att återbruka om man monterar i bruk. Vi ville själva återbruka mer av stenen än vad som nu blev möjligt.

– För oss har det varit viktigt att kunna använda svenska stenarter i Bromma kyrka. Vi har också sett till att samarbeta med stenmontörerna redan på skisstadiet för att självklart ta tillvara deras kunskap och erfarenheter. Det är ett generellt råd: sten är ett naturligt byggmaterial, inte bara ett ytskikt bland andra, se till att ha en dialog med bygge och leverantörer tidigt i projektet och arbeta med fysiska stenprover. ■